

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Qvæstio VIII. Quo pacto magi per diabolum hæc mura efficiant?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

Vide Pli. l. 30. c. 2.

vnvm experimentum edere poterit: ficq; Nero magicen contempserit. f. videlicet non passa fuit. Dei prouida bonitas hoc instrumentum, ad nocendum aptissimum, summæ potentia & malitiæ deprauatissimæ accedere

De hoc mirorum genere futura prodigiosa opera Antecurriti.

QVÆSTIO VIII

Quo pacto magi per diabolum hæc mira efficiant?

SCIENDVM cuncta demones operari vel actione immediata per motum locale, vel mediata: idq; dupliciter, vel illudendo sensibus, vel applicando actiua passiuus per alterationem verâ: quæ est communis doctrina Theologorum. g operantur ergo per motum localem per alterationem, & per delusionem.

Quoad motum localem inferiora corpora parent angelis, adeo vt & caelos rotare queant: an de facto sint tales orbium motores, alibi disquirendum: sed cum queant eos mouere, sequitur nullum adeo vastum esse corpus, vt id demones, quadam impulsus impressione loco mouere nequeant, dummodo tamen ea motione ordo vniuersi non turbetur. quare nec integrum elementum loco suo mouere valebunt, (quo pacto capienda quæ Firmilianus ad D. Cyprianum scripsit. quæ de terre motu locali seu partiali vera non forent) nec poterunt etiam calorû cursum mutare vel impedire, i Mouere verò corpora locali motu potest demon velocissime, & quo videmus motu caelos celerrimè moueri. Vnde fit, vt queat rem aliquam oculis subtrahe-

A re, & aliam sublituere tam præpropere, vt animos oculosque intuentium fallat, eisque persuadeat prioris in hanc posteriorem integram conuersionem, tales credendæ gentilium metamorphoses, Diomedis sociorum in aues, & Iphigeniæ in ceruam, vt & D. Aug. obseruauit, & fraudem aperuit Astryrius: cuius factum I Euseb. ab obliuione vindicauit. Casarea Philippi, quam Phœnices Paneada vocant, fertur victimam quandam in fontes, qui illic ex radicibus montis Panei prorumpunt, ex quibus Iordanes prorumpere dicitur: in quadam diei festi Gentilium solemnitate, mactatam conyici: atque eam demoni vi ac potestate mirandum in modum ab eorum aspectu euanescere, miraculumque videri presentibus valde memorabile. Quibus dum gerebantur

B C Astyrium quodam tempore forte interfuisse, ac cum videret tam multos illius rei admiratione obstupescidos, eorum erroris admodum misertum esse: deinde sublati in caelum oculis Deum omnium moderatorem per Christum supplicem precatum, vt daemonicum illud, quod populum tanto errore cacauisset, comprimeret, ipsum fraude ac fallacijs, quas hominibus solet intendere, coereret: Hoc modo, cum Deum orauisset, repente in victimam fontibus supernata esse: atque ita ad rem illam, quam tantopere admirari consueuerant, in nihilum interyisse, vsque adeo vt nullum in posterum ex eo loco, ex ea omnino ederetur miraculum.

D E Alter modus erat actiua passiuus applicando, per quem alteratione siue mutatione rerum miracula sæpè facit, quorum naturales sunt causæ: sed nobis incognitæ, ipsi notissimæ. Videt enim naturalium rerum omnium substantias, & proprietates peculiare singularum perspectas habet, commoda nouit applicandi tempora, solertiæ, & artificij vix est quicquæ quod ignoret:

kl. 18. de ciuit. De c. 18. l. 7. Ecd. hist. c. 12.

D. Aug. lib. de di. na. d. c. 1. & s. & l. de Trin. 7. 8. 9. Diu. Th. Scil. 9. sic iust. q. 3. Victor. & Angles supra Molinæ & Valentia in 1. p. b. epist. 5. d. Th. qq. disputatus q. 16. a. 10.

quid

quid enim, adeo diuturna & assidua experientia atque obseruatione, non fit assecutus? præsertim cum norit cuncta, quæ boni angeli à mundi exordio patrarunt, & quæ homines excogitarunt, & plurima per bonos angelos, Dei iussu Satanæ reuelentur, quæ illi à Deo didicerunt. Ita que sæpenumero efficiuntur multa, quæ naturæ solius operatio nunquam fecisset, nisi dæmones illam artificiosa applicatione iuuisent, atque illi tunc agentia naturalia, vt instrumenta sumunt. instrumenti vero conditio est, effectum producere, non tantum naturali suæ virtuti æqualem, sed longè etiam excellentiorem, ac agenti principalis, à quo mouetur facultati respondentem. Securis ex se duntaxat, virtutem habet secandi; sed, quatenus est instrumentum periti fabri, potest mensam vel statuam facere. Calor natiuus, qui est in humano semine, qua calor est, potest calefacere, rarefacere, segregare, & condensare; sed qua instrumentum est animæ; potest ossa, neruos, carnem generare. Pari ratione intuemur causas istas naturales à dæmonibus applicatas, suis ipsarum proprijs viribus quodammodo præstantiora effecta dare. quia quæ secundum communem suum cursum, nunquam produxissent, si à dæmone non fuissent applicatæ: ea nunc, vt à dæmonibus mota instrumenta, quoad substantiam, modum, vel celeritatem admiranda producant. Nunquam tamen hæc opera naturæ cancellos effugiunt, eo quod vim naturalem causæ principalis non excedunt. Insunt enim reuera hi effectus in ipsis naturalibus agentibus, eo modo applicatis; quibus agentibus diabolus nihil confert applicando, præter conditionem sine qua effectus iste non produceretur. licet

A enim dæmon vtatur rerum applicatarum vi naturali, operatur tamen ipse potissimum per modum artificiosum. Sicut coquus, cum suauē edulium concinnat, mediante arte per ignem id excoquit, licet ignis naturaliter operetur, quod solus ignis nisi tali esset arte applicatus nunquam effecisset. quid tamen hic coquus igni confert, nisi modum & conditionem, sine qua non vim verò, quæ causæ physica nomen mereatur igni nullam influit. Duo igitur hic obseruanda. Primum quod nec sola actiuitas rei naturalis secundum se debet attendi, nec sola quoque secundum se applicatio dæmonis; sed vis naturalis, vt applicata à dæmone secundum, quod causa instrumentalis in his operationibus est res applicata; causa principalis ipse dæmon applicans. Quare vt dicatur effectum non posse naturaliter produci; debere esse talem, qui vtriusque causæ coniunctæ superet facultatem. Hæc de alteratione, nunc de delusione.

Quando nec motus localis, nec applicatio huiusmodi satis iuuant, tunc solent magi confugere ad circulatorias deceptiones, & mendaci specie sensibus illudunt humanis, ita vt quæ facta minimè sunt, à deceptis facta putentur. Deceptionis nomen latè diffundo vt præstigium, deceptionem & errorem comprehendat quæ solent distinguuntur. Decipit autè diabolus tribus maximè modis permutationem, mutando vel obiectum, vel aerem medium, vel ipsum organum, quod cæteris quia melius noster Molina explicuit, eum sequamur. docet ergo ex parte obiecti hoc posse, primo ostensarum rerum celeri agitatione, subita occultatione, varia collocatione, separatione vel coagulatione latente: vt faciunt circulatorios agyrta, varijs ligaminibus,

b vide Valenciam in 1. p. dif. 4. q. 2. p. 102. et 1. p. q. 11. art. 4.

4 D. Aug. l. 2. de Genes. ad lit. c. 17.

4 D. Tho. 1. p. q. 110. a. 2. ad 3. & 1. 3. adu. gent. c. 103.

d D. Bonaventur. & G. ab. in 2. 8. Guil. Parisiens. v. l. de v. iiii. c. 22.

globulis, scyphulis, &c. *Secundo*, per artem perspectiua, certa quadam dispositione obiecti in ordine ad oculum videntis, verbi gratia, cum linea confuso ducta ordine (vt sit manifestum, quando quis directe ex aduerso illas videt) aspicienti per foramen, vel rotata tabula, speciem exhibent artificiosa alicuius pictura. Sic volunt Doctores grauisimi d iuncos & paleas humistratas, si lucerna de cera & corio serpentis sulphurato accensa inferatur: videri serpentes saltitantes: ego hoc exemplum ad mixtam Magiam ex naturali & artificiosa malim referre. *Tertio*, cum formant subito ex elementis, potissimum aere obiectum, & illud offerunt spectantibus, v. g. quando vel ipsi assumunt, vel alteri rei circumponunt corpus aereum siue fantasticum, simile rei putatiua. *Quarto*, Cum apponunt corpus aliquod mixtum, puta minerale, quod vi sua naturali sit in causa, vt corpus cui apponitur longe aliud appareat. Quo casu solet dubitari, num corpori addito vis naturalis in sit hoc faciendi: an vero daemon qualitatem illam obiecto imprimat: an vero tantum in ipso medio qualitatem producat: qua mediante species per medium delata sic modificentur, vt causam praebent, cur obiectum quam est aliud appareat: eo modo, quo velum caeruleum per dioptram viridem viride apparet.

D. *Ex parte aeris medij haec faciunt, primo* si impediunt ne species ad oculum vel alium sensum deferantur. ver. gr. quando visui totum obiectum, quod coram est, occultant, vel aliquam eius partem tantum, 2. si medium imbuant aliqua qualitate, qua species per medium transeuntes, sic modificantur, vt obiectum non quale est representent.

A v. g. si aceto commisceatur sal, & lineus pannus id acetum bene imbibat, postmodum vero supposita candela inflammatur pannus, species, quae diffundentur per medium hac flamma illuminatum, formidabiles admodum facies praesent: um exhibebunt. e Item si de semine afinino & cera fieret candela, quae sola in conuiuio luceret, omnes (si fas credere Parisiensi Antistiti f) conuiuae viderentur onoccephali. 3. si medium circa ipsum obiectum inspissetur, mutatur obiecti aspectus: vt quando denarius iniectus in scutellam aquae plenam, videtur maior, & iacens in fundo, apparet in superficie. Eodem pertinet, si vapores intermedij aeris condensentur, vnde contingit vt luna multimodis minui & mutari videatur, & vt putemus e gallinaco trahi trabem, cum reuera festucam trahat. 4. si moto aere medio simul species moueantur, vnde fit vt nauigantibus videantur ad nauigij motum arbores moueri: sic fecit diabolus, vt Claudia zonam nauis, quae veherat Matrem Idaeam sequi videretur g 5. nonnunquam contingit falli sensum ex varia conformatione vel multiplicatione specierum sensilium: quod contingit aliquando ex forma instrumenti, per quod videmus, v. g. quando vnicum conspicillum plures nobis vnus obiecti figuras exhibet: aliquando ex instrumentorum colloca- tione ac situ, vt si plura specula diuersis locis disponantur, poterunt tot de loco in locum species multiplicari, vt quae in vno loco fiunt, in alio appareant, & intuitiua rei praesentis esse visio videatur: h aliquando potest contingere per solum specierum sensilium, quae sunt in fantasia transitum vsque ad sensum exteriorem, vel saltem ad sensum communem; qui

sensus

e Molina vbi supra

f Guil. Parisiens. c. 22.

g Tertio apoc. c. 11. Minucia in Oratione Aug. de ciuitate Dei p. 11.

h Tigonius in 1. de anima fol. 177.

D. Tho.
in 2. d. 8.
q. vni. ar.
5. ad 4.
kl. 18. de
ciu. Dei
c. 18.

E

fenfus eodem modo à speciebus affi-
ciantur, quo affecti forent, si reuera
ab obiectis externis eo species mitte-
rentur, huic quidam referunt relata
à Diuo Aug. k apparitionem philoso-
phi dubia soluentis.

Denique *deceptio ex parte organi*
non minus varia est. Nascitur primò,
mutato situ organi: vnde facit rem, quæ
vno in loco est, videri esse in alio, vel
geminam quæ vnica est, sicuti si digitu
mittas inter oculum & concauitate m-
cui oculus est inclusus, digitoque cõ-
presso eleas vel deprimas oculum,
facies vt res simplex gemina videatur.
secundo, Si humores agitentur vel
perturbentur, res aliter ac sunt conspi-
cientur, vt contingit ebrijs ac furiosis,
qui credunt,

*duplicem solem & geminas secernere
Thebas.*

Huc referendæ sunt Iudificationes
Zedechæ Iudæi, qui fuit tempore Lu-
douici Pij, & hominem in aëra iact-
bat, & in membra discerpebat, & ea
recollecta adunabat, currum etiam o-
nustum feno cum equis & agitatore
coram toto populo absorbebat. quã-
quam in his etiam ex primo genere &
secundo mixta nonnulla. Tertio, solet
impedire lenfationem, crassiore ali-
quo humore obstruens viam nespiri-
tus ad organum perueniant, vel alia
ratione vim sentiendi hebetans. qua
forteratione Angeli Sodomæos aora-
siab percusserunt. Cum vero dæmon
hominibus persuadet eos immutato
esse in bestias, tunc non organum dum-
taxat immutat, sed interdum & me-
dium, temper vero simul phantasmam,
vt accidit Præstantij patri apud D. Au-
gustinum. Potest enim diabolus sic
componere & ordinare phantasmata,
vt quis etiam vigilans (quod dicitur)
somnialet, more dormientium, & putet

A se ea sentire, quæ non sentit, d instar
maniacorum. Hoc fit in Turcarum in-
cantatione qua fugitios retrahunt,
quam describit Bartholom. Giegor-
gieuizius lib. de Turcarum moribus
tol. 93.

B

Porro *Præstigiatorij effectus duabus re-
gulis deprehenduntur.* Prima est, si effe-
ctus non oritur à motu locali, & lu-
perat causarum naturalium applicata-
rum actiuitatem (v.g. suscitatio mor-
tui, aut veræ cæcitatibus curatio) inter-
uenit deceptio & præstigium. Secunda
quando id, quod visum est, statim eua-
nescit, nec permanet, est præstigiola
machinatio. Prioris exemplum est,
quando Magi posito in camera arcu de
certo ligno, & sagitta alterius ligni, &
chorda certi filii, sagittam ei aculantur,
& sic faciunt apparere in loco flumen
enatum tantæ latitudinis, quantæ fuit
sagittæ iactus e. Posterioris vt cum vi-
duntur lacerare & vorare equum, qui
mox sanus siltitur. item in illo factio
magi, quod narrat de simulato serpente
Niceræ g, Cum ex editiore palatii Con-
stantinopolitani loco Michael Sicidites
nauiculam vidisset, qua olla & patina
rehebantur, carmine magico. fecit, vt
nuta exurgeret & vasa non prius fe-
rre desisteret, quam in puluerem rede-
gisset. At paulo post barba prehensa la-
mentari, amotaque caligine, se vt iranu-
minis agitatum deplorare. Rogatus, cur
merces suas ita traxisset? cum dolore
narrabat, se remis intentum, horribilem
serpentem super vasa porrectum, oculis
inconuenientibus in se conuersum instar
deuoraturi, vidisse, qui prius volutari
non desliterit, quam sictilia contracta
essent. inde subito ex oculis euanuisse.]
De Eonis hæretici & magi præstigijs
testatur Guilh. Neubrigentis h, ita o-
culos hominum fascinasse, vt videretur
magnum virorum turbam penes se ha-
bere, &

C

D

E

d Caiet. 2
2. q. 95. a. 3

e Gui. Pa
infr. c. 22
fide Guil
sup. c. 23
g. 1. 4. an

h l. r. hist.
Aug. c. 19.

bere, &

Molina
bi supra

Guil. Pa
if supra
2. 2.

g Tert
apo. c. 11
Minuci
in Osta
nio, & l.
Aug. l. 1
de ciu.
Dei c. 11

Tritem.
in Chron.
Hirsaug.

b Gen. 16.

e d. c. 18.

b Tigon
fus in l.
de anim
fol. 177

bere. & regijs delicijs ciborum, & apparatus splendidijs abundare.] Sed hunc tandem concilio Remensi damnatum, cum ad mortem duceretur, sapius ad terram dixisse: Terra findere, idque irrito conatu, legimus apud Robertum in Chron. Sic dæmon ludit præstigijs, nec contentus miracula præstigijs imitari, conatur in hæreticis etiam ipsa præstigia subdolis Sycophantis adumbrare. Legi exemplum adeo lepidum & festiuum, vt quod me recreauit, eo lectores huius libelli nequeam fraudare, sed lubens, honestæ voluptatis eorum gratia, describendi laborem hoc loco assumam. Tempore Sigismundi primi regis Polonia, Iacob. Melstink. prætor oppidi Brezini, leuitate quadam animi, auctoritatem nomenque Christi sibi adscuit, virumque Zatorki Cra. ou. ensem, ceterosque sibi similes latrones duodecim elegit, singulisque nomina apostolorum imposuit, se vero Iesum Christum appellauit. Qui per villas vbi que ambulantes prodigia morionum & præstigatorum more exercebant sycophantasque alios & latrones: velut mortuos, subornantes suscitabant, pisces in paludes lutasas primo impositos, vbi nunquam eos n. sci possibile erat, in nomine Christi suis manibus capiebant, panes in fornaces imponebant, in nomine Christi sui: cui illic ante non essent, de prom. bant, cum ingenti simplici vulgi admiratione. Quodam tempore ad Cestochouiam monasterium, D. Virginis imagine celebre cum suis Apostola venit, cumque illic aliquot diebus morarentur, vnum ex suis quasi obsessum à dæmone subornauerunt, cuius opera victum acquirebant. Ille enim per hospitia ambulans carnes decoquima rapiebat, in suosque progiciebat, quæruce utas mumentes carnes comedebant. Cumque ingens illic concursus populi ad D. Virginis in agnem, sycophantæ illi obsessum suum ad altare ducunt, duplici vesti indutum, in cuius interapedi-

A nem necessaria imponere posset: lapillos vero intra indusum ei imposuerunt: cumque ad altare deduceretur, ille è manibus deductum furibundus se proripiens, in altare donarijs onustum irruit, pecuniasque rapiens in veste duplicata interapedine eas abscondit. Monachus ab alt. vi diuino intermisso, pro aufugit. ceteri monachi accurrentes, cum eius soluunt. Ibi lapilli duntaxat in terram ceciderunt, pecunia vero in veste duplicata remansit. Monachi pecuniam arte dæmonis in lapillos transformant putantes, exorcismus* eam in pristinam formam transformare nitebantur: sed cum lapilli remanerent, Monachus librum sacrum indignabundus in terram proiecit, dicens: similem dæmonem nunquam habuimus: abite cum eo ad omnes diabolo: sycophanta illi cum pecunia recta in Silesiam fugerunt. Ibi apud marronam nobilem in quodam pago diuertentes, cum illa viro absente eos recipere nollet, saltim mappam vel telam ad sacrificandum petierunt. At mulier fasciculum tela illis obrulit. Tunc illi, hanc nobiscum accipiemus, & Christus tibi benedicet, vt tibi linum abundantius crescat. Ostende aliam si habes: quam cum similiter accipere vellent, mulier recusauit, maritum timens. Illi autem frustulum fomitis cum igne in telam clam mouentes, mulieri reddiderunt. Itaque cista à tela, à cista vero domus accensa conflagrauit. Viro domum reuerso, exor ob Christum cum apostolis male tractatum hoc sibi iuste contigisse dixit: At vir ira exardescens: latro hic (inquit) nequissimus, & non Christus fuit. Itaque cum vicinis eos insequitur, & in quadam villa assequitur, Tum Pseudo Christus ad illum, qui vocabatur Petrus, dixit: Iam mea passio Petre, calix quem bibiturus sum, appropinquat. Cui Petrus, & mihi, vt videt, Domine, imminet. Ille vero dixit: Petre ego aliter non possum, nisi per fenestram, hinc euadere.

* Opin
bantur
n onis
præstigijs
ita vident
mutatâ,
& pullo
per exorc
dæmone
præstigijs
cessitatu
tas, & pe
cuniam
sic pristi
næ forma
reddendâ

Tum Petrus: & ego te, quoad vitam, non derelinquam: sed, quoungue fugeris, sequar. Ergo per fenestram aufugit: ceteri quoque Apostoli, qui portuerunt, euaserunt. Rustici eos sicuti baculus sustibusque cecidere: dicentes: Prophetiza nobis Christe, cum tuus Apostolus, quam in silua baculi isti creuerint. Ergo plagis emendati vitam suam postea emendarunt, dicentes: Difficile est nobis Christi passionem, Apostolorumque tormenta subire.] Sic Polonia Chronica i.

Agnoscis puto lector eundem infidelitatis, & blasphemiz spiritum in his sycophantis qui fuit olim in Cyrila Ariano, & postea in Caluino eiusque sequacibus. nimirum omnes eiusdem Satanæ organum fuere. De Ariano Cyrila res notissima: de Albigensibus ex Luca Tudenfi illorum temporum scriptore similia lectu digna refert Mariana libro duodecimo de rebus Hispanie, capite primo. de Belgicis Caluinianis testatur ipse, per quem res gesta Matth. Launous, in narratione causarum conuersionis suæ de Caluinismo ad Catholicam religionem. Lege si lubet (lector) eius secundam, quam cum socio Penneterio etiam conuerso, edidit Apologiam, ante annos aliquot Lutetiz impressam. Mihi nunc liber non est ad manum. Finiam itaque cum Apuleio a: Ante Poecilentem portuam, isto gemmo obtutu circulatorum adspexi equestrum, spatham præcutam mucrone infesto dororassi: ac mox eundem inuitamento exigua stiprenatoriâ lanceam, qua parte minatur exitum, in viscera condidisse. & ecce pone lancea ferrum, qua bacillum inuersi ad occipitum peringuen subit, puer in molitum decorus insurgit, inque flexibus toruosis enervum, & excessum saltationem explicat, cum omnium qui aderant admiratio- ne.] Hæc haud dubie dæmon perfe-

A cit, speciebus falsi obiecti in oculo immisis, per medium aërem ijs imbutum.

QVÆSTIO IX.

Quam admirandos effectus veteres Magis tribuerint.

B R nobius libro primo, agens de Magorum admirandis, ad diuinationes & maleficia, ut ad capita reuocat his verbis: Quis enim hos nesciat aut imminenti studere prouocare, quæ necessario (velint nolint) suis ordinationibus veniunt: aut mortiferam immittere quibus libuerit tandem, aut familiarum dirumpere caritates: aut sine clauibus referare quæ clausa sunt, aut ora silentio vincire, aut in currulis equos debilitare, incitare, tardare, aut uxoribus & liberis alienis inconcessi amoris flammæ (sue illi mares sint, sive feminei generis) & furiales immittere cupiditates, Ioan. Salisberienis libro primo Polycratici capite decimo. Domino, inquit, permittente elementa concutiunt, rebus adimunt species suas, ventura plerumque pronunciant, turbant mentes hominum, immittunt somnia, hominesque violentia dumtaxat carminis occidunt, &c.] non est omnia colligere animus, nec operæ pretium: sed quæ nunc occurrunt, & præcipua videntur. Ab Aquilone ordiamur, vnde, propheta teste, malum omne panditur, Saxo Grammaticus b, apud Septentrionales scribit, Gigantes Magosque inauditi generis miracula diuersis præstigijs exercuisse, & per summam ludificandorum oculorum peritiam proprios alienosque vultus varijs

Martin.
Biels Ki
in annal.
& Gua-
guin. in
vita Sigil-
mundi.

a lib. 2.
de aino.

Hi. i. hist.
Dan.